

2010
ročník LIII

Těšínsko

---

vlastivědný časopis

číslo 2

2010
ročník LIII

Těšínsko

vlastivědný časopis

číslo 2

Obsah

Před devadesáti lety. Několik úvah o rozdělení Těšínska v roce 1920 v evropských souvislostech II. část Dan Gawrecki	1
Český Těšín devadesát let samostatným městem Radim Prokop	7
Nevydařená oslava. Příspěvek k česko-polským vztahům na Těšínsku v roce 1947 Jiří Friedl	16
František Austrata – uznávaný pedagog nebo kontroverzní osoba? Petra Blažejová	20
Genealogie sochaře Josefa Prackera (Proczkera) Michael Morys-Twarowski	25
Vzpomínky na poválečný hokej v Českém Těšíně Stanislav Vincour	26
Mezinárodní vědecká konference Šlechtic v Horním Slezsku v novověku (16.–19. století) David Pindur	28
Z nové literatury (nejen) o Těšínsku Gabriela Chromcová – David Pindur	32
Města a obce Těšínska se představují Český Těšín Pavína Badurová	33

Články v tomto periodiku jsou recenzovány nezávislými recenzenty.

Vydává Muzeum Těšínska v Českém Těšíně s finanční podporou Moravskoslezského kraje v rámci Programu rozvoje muzejnictví v Moravskoslezském kraji.

Adresa redakce:

Muzeum Těšínska, p. o., Hlavní tř. 15, 737 01 Český Těšín,
tel: 558 761 216, fax: 558 761 223,
e-mail: muzeum@muzeumct.cz

Redakce:

Odpovědný redaktor: PaedDr. Zbyšek Ondřejka
Výkonný redaktor: doc. PhDr. Rudolf Žáček, Dr.
Tajemník redakce: PhDr. David Pindur
Redaktor: PhDr. Radim Jež

Redakční rada: PhDr. Karel Bogar; prof. PhDr. Mečislav Borák, CSc.;
prof. PhDr. Dan Gawrecki, CSc.; doc. PhDr. Blažena Gracová, CSc.;
doc. PhDr. Dušan Janák, Ph.D.; prof. PhDr. Zdeněk Jirásek, CSc.;
PhDr. Jaromír Kalus; RNDr. Jiřina Kábrtová;
doc. PhDr. Irena Korbelářová, Dr.; doc. PhDr. Pavel Kouřil, CSc.;
PhDr. Karel Müller; doc. RNDr. Radim Prokop, CSc.;
RNDr. Miroslav Skarka; doc. PhDr. Pavel Šopák, Ph.D.;
Mgr. Jiřina Veselská

Jazyková editace: Mgr. Lucie Briňovjaková

Překlad resumé do anglického jazyka: Mgr. Lenka Mandrysová

Grafický návrh: Petr Tesař, UPGRADE CZ s. r. o., Ostrava

Odevzdáno do tisku: 12. 5. 2010

Vyšlo: 17. 5. 2010

Tisk: Printo, spol. s r. o., Ostrava

Nevyžádané rukopisy, fotografie a kresby se nevracejí.

Za obsahy článků zodpovídají autoři.

Při úpravě rukopisu pro časopis Těšínsko je nutno se řídit pravidly zveřejněnými na adrese: <http://www.muzeumct.cz/tesin/tesinsko/pokyny.php>

Časopis lze zakoupit v Muzeu Těšínska v Českém Těšíně, Pražská 3/14 nebo v jeho pobočkách: ve Výstavní síni Musaion v Havířově, v Památníku životické tragédie v Havířově-Životicích, v Kotulově dřevěnce v Havířově-Bludovicích, v Archeoparku v Chotěbuzi-Podobře, ve Výstavní síni Muzea Těšínska v Jablunkově, ve Výstavní síni Muzea Těšínska v Karvině-Fryštátě, ve Výstavní síni Muzea Těšínska v Orlové-Lutyni, v Technickém muzeu v Petřvaldě a v Regionálním informačním centru v Českém Těšíně. Časopis lze zakoupit také v Gorolském turistickém informačním centru v Mostech u Jablunkova.

Rozšiřuje redakce, kde si lze také objednat (i telefonicky) předplatné nebo jednotlivá čísla časopisu.

Vychází čtvrtletně, cena jednoho výtisku 40 Kč, celoroční předplatné 160 Kč a poštovné. Členové Klubu Muzea Těšínska získávají časopis v rámci ročního členského poplatku 200 Kč.

Identifikační číslo: ISSN 0139-7605

Evidenční číslo MK ČR: E 11319

Podávání novinových zásilek povoleno Oblastní poštou v Ostravě č. j. 2726/92-P/1 ze dne 30. 11. 1992.

Genealogie sochaře Josefa Prackera (Proczkera)

Michael Morys-Twarowski

Jedním z sochařů pozdního rokoka na Těšínsku byl Josef Pracker. Vytvořil mj. oltář s plastikami čtyř evangelistů v evangelickém Ježíšově kostele v Těšíně, a také baldachýn, svatostánek a boční oltář v kostele v Malé (Německé) Visle (p. Wisła Mała, n. Deutsch Weichsel) u Pštíny. Zesnul v roce 1790.¹ Nedávno se objevil názor, že se umělec, který zemřel v roce 1790, jmenoval Jan Pracker a že sochy čtyř evangelistů vyřezal jeho otec Josef.²

Tuto hypotézu by pomohlo ověřit poznání genealogie Prackerů. Základním pramenem pro genealogii těšínských měšťanských rodin jsou matriky farnosti sv. Máří Magdalény v Těšíně.³ Z tohoto zdroje již dříve čerpali těšínský historikové umění: Viktor Karger a Witold Iwanek. První z nich určil datum úmrtí Josefa Prackera (5. ledna 1776).⁴ Druhý zjistil, že se Josef Pracker oženil 25. září 1770 s Veronikou Tentzerovou a zemřel 14. května 1790.⁵ Ukazuje se, že na základě těšínských (a také puncovských) matrik je možno zrekonstruovat tři generace rodu těšínských Prackerů.

K prvnímu pokolení náležel Josef (I.) Pracker, který zemřel 5. ledna 1776 na Fryštátském předměstí v Těšíně. V úmrtní matrice je poznamenáno, že se dožil osmdesáti let, byl komorníkem („*inquilinus*“) a vdovcem.⁶ V literatuře se někdy uvádí chybné datum úmrtí: 5. října 1776.⁷ Jeho manželkou byla Magdaléna „*de domo Grisbökin*“. Je zmíněna v těšínských a puncovských snubních matrikách 25. září 1770 při příležitosti sňatku jejich syna Josefa (II.).⁸ Jestliže někdo z rodičů snoubenců již nežil, bylo to zaznamenáno ve snubní matrice. V případě Magdalény tato poznámka schází, proto je více než pravděpodobné, že žila ještě ve chvíli synovy svatby. Musela zemřít před 5. lednem, kdy byl její muž uveden jako vdovec. Bohužel se nezachovaly těšínské úmrtní matriky pro léta 1744–1774. V již existujících matričních záznamech z roku 1775 a z počátku roku následujícího se mi nepodařilo Magdalénu dohledat. Zemřela tedy pravděpodobně mezi 25. zářím 1770 a koncem roku 1774.

Jak již bylo zmíněno, synem Josefa (I.) a Magdalény byl Josef (II.). Potvrzuje to snubní matrika, z níž vyplývá, že se 25. září 1770 oženil ve farním kostele sv. Jiří v Puncově s Veronikou Tentzerovou (Tantzerovou), dcerou Fridricha a Anny. Nevěsta byla katolička, narodila se poblíž jablunkovských šancí a bydlela v Těšíně. Svědky sňatku byli dva obyvatelé Puncova – Jiří a Ondřej Lipsové. U jména ženicha bylo poznamenáno, že pocházel z Vratislavi („*origine Vratislavia*“).⁹ Je to o to zarážející, protože podle dosavadní literatury pocházel Pracker z moravského Valašského Meziříčí¹⁰

a nikoliv z Vratislavi. Nutno zmínit, že v křestní matrice z Valašského Meziříčí z let 1724–1735 není zaznamenán křest Josefa (II.) Prackera.¹¹ Tato záležitost si zaslouží další výzkum.

Josef (II.) Pracker zemřel 14. května 1790 na Fryštátském předměstí v Těšíně.¹² Podle úmrtní matriky žil šedesát let. Často se stávalo, že věk zesnulého býval odhadnut. Pouze na tomto základě se dá usoudit, že se narodil okolo roku 1730.¹³ Z úmrtní matriky čerpal již dříve Witold Iwanek. Datum úmrtí potvrzuje také dopis Leopolda Jana Šeršníka Janu Petru Cerronimu z 18. května 1801, v němž Šeršník píše o „*před několika lety*“ („*vor einigen Jahren*“) zesnulém sochaři „*Pretzkerovi*“.¹⁴

Veronika a Josef (II.) Prackerovi se dočkali potomstva. Všechny jejich děti se narodily v Těšíně. Byli to: Josef (III.) Silvestr (pokřtěn 5. září 1771,¹⁵ zemřel 18. října 1776 v Těšíně¹⁶), Veronika Josefa (křest 29. ledna 1773¹⁷), František Michal Arnošt (křest 31. srpna 1774¹⁸), Josef (IV.) (křest 4. března 1777¹⁹, zemřel 5. května 1777 v Těšíně²⁰) a Fulgencius Konstantin (křest 2. ledna 1781²¹).

Výzkum těšínských matrik potvrdil, že roku 1790 zesnulým sochařem byl Josef Pracker. Podařilo se také zjistit dříve neznámé údaje týkající se jeho původu a potomstva. Věřím, že tato zjištění budou prospěšná v dalším výzkumu živopisu tohoto řezbáře svázaného s Těšínem a Těšínským Slezskem.²²

Autorství barokních soch čtyř evangelistů na oltáři evangelického Ježíšova kostela v Těšíně (na snímku Marek) je přisuzováno Josefu (I.) Prackerovi, r. 2010, foto Marcin Gabryś

Latinský zápis z 25. června 1770 ve snubní matrice farnosti Puncov o sňatku Josefa Prackera (Proczkera) s Veronikou Tentzerovou, Parafia Rzymskokatolicka p. w. św. Jerzego w Puńcowie, foto David Pindur

- 1 Psali o něm např. Biermann, Gottlieb: Geschichte der Evangelischen Kirche oester. Schlesiens. Teschen 1859, s. 43; Dobrowolski, Tadeusz: Budowa i urządzenie drewnianego kościoła w Małej Wiśle. Roczniki Towarzystwa Przyjaciół Nauk na Śląsku, 3, 1931, s. 128; Iwanek, Witold: Słownik artystów na Śląsku Cieszyńskim. Bytom 1967, s. 69; týž: Kultura artystyczna Śląska Cieszyńskiego. In: Sosna, W. (ed.): Śląsk Cieszyński. Środowisko naturalne. Zarys dziejów. Zarys kultury materialnej i duchowej. Cieszyn 2001, s. 268.
- 2 Schenková, Marie – Olšovský, Jaromír: Barokní malířství a sochařství ve východní části českého Slezska. Opava 2004, s. 128–133; Olšovský, Jaromír: Barokní sochařství v rakouském Slezsku (1650–1800). Disertační práce FF Masarykovy univerzity, Brno 2006, s. 59, 143, 258 (Masarykova univerzita v Brně, http://is.muni.cz/th/45173/ff_d/dizertace.pdf [stav k 8. 2. 2010]).
- 3 Dosud byla tiskem vydána nejstarší matrika: Panic, Idzi (ed.): Najstarsze matriky cieszyńskie. Księga Metrykalna Parafii pod wezwaniem Marii Magdaleny w Cieszynie z lat 1628–1641. Acta Historica Silesiae Superioris XVIII. Cieszyn 2006.
- 4 Viz Olšovský, J.: c. d., s. 251.
- 5 Iwanek, W.: Słownik, s. 69.
- 6 Parafia Rzymskokatolicka p. w. św. Marii Magdaleny w Cieszynie (dále jen PMC), Úmrtí matriky, svazek 4A, pag. 11.
- 7 Seibt, Ferdinand – Lemberg, Hans – Slapnicka, Helmut (edd.): Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischen Länder 3. München 2000, s. 298.
- 8 PMC, Snubní matriky, svazek 6, pag. 441.
- 9 Tamtéž. Zápis ve snubní matrice puncovské farnosti v originále zní: „25 Iunius [1770] Iosephus Proczer; D[omi]nus Iosephi Proczer et Magdalene n[atae] Griesbökin parentum catholicorum filius catholic[us] Vratislavia origine nunc in Teschen ex facultate R[evere]ndissimi episcopalis domini comisarii Bernardi Globisch et decani Teschinensis copulatus est in Puntzau per Adm[odum] R[evere]ndum domi[num] Nicodemum Veis capellanum nominalum Teschinensium cum d[omi]na Veronica Friderici Tantzer et Annae parentum catholicorum filia catholica penes moenia Jablun[inkoviensis] nata, testes Georgius Lipsa et Andreae Lipsa ex Punt[zau]. Sponsi isti s[anctam] Confessionem et Comunionem peregerunt Teschinii sponsus et statu sui coelibatus iuramentum praevia deposuit, in praesentia parochi loci et R[everendum] d[ominum] Nicodemum Veis.“ Viz Parafia Rzymskokatolicka p. w. św. Jerzego w Puńcowie, Snubní matriky, svazek 1, pag. 120. Za upozornění na tento zápis děkuji Davidu Pindurovi.
- 10 Wolný, Gregor: Die Markgrafschaft Mähren, topographisch, statistisch und historisch Geschildert. Prerauer Kreis I. Brünn 1835, s. 330; Iwanek, W.: Słownik, s. 69; týž: Kultura, s. 268.
- 11 Zemský archiv v Opavě, fond Sbirka matrik Severomoravského kraje, inv. č. 2167, sign. VM–I–4.
- 12 PMC, Úmrtí matriky, svazek 4A, pag. 9.
- 13 Iwanek, W.: Słownik, s. 69.
- 14 Kudělka, Milan: Korespondence Leopolda Jana Šeršníka s J. P. Cerronim a J. Czikannem. Slezský sborník, 51 (11), 1953, s. 263.
- 15 PMC, Křestní matriky, svazek 13, pag. 1315.
- 16 PMC, Křestní matriky, svazek 4A, pag. 37.
- 17 PMC, Křestní matriky, svazek 13, pag. 1368.
- 18 Tamtéž, pag. 1426.
- 19 Tamtéž, pag. 1516.
- 20 PMC, Úmrtí matriky, svazek 4A, pag. 55.
- 21 PMC, Křestní matriky, svazek 13, pag. 1646.
- 22 Z polštiny přeložil PhDr. David Pindur.

Vzpomínky na poválečný hokej v Českém Těšíně

Stanislav Vincour

Hokejisté TJ Slavoj Český Těšín jako vítězové turnaje O pohár města Karviné, 15 leden 1961, archiv Stanislava Vincoura

Hokej v Českém Těšíně po druhé světové válce navázal na aktivity oddílu SK Těšín, vzniklého v roce 1938, a pozdějšího Deutsche Sport Klub Teschen. V roce 1945 tedy vznikl oddíl ledního hokeje SK Český Těšín a po sjednocení tělovýchovy pokračoval jako oddíl Tělovýchovné jednoty Slavoj. Prvními poválečnými hráči byli např. Karel Šindler, Karol Wawrzyczek, Lora Glaser, Lubomír Vincour, Bohumil Glajcar, František Kocur, Ing. Chlumský, Rudolf Szurman aj. Jejich

řady později doplnili mladší hráči a tento oddíl provozoval svou činnost až do roku 1965, kdy zanikl. Důvodem k ukončení činnosti bylo odcizení kompletní výstroje a nedostatek přírodního ledu v místech kluzišť u Modrého pavilonu v prostoru sokolského hřiště. Zdejší přírodní ledová plocha byla odkázána na vrtochy počasí a její údržba vyžadovala nesmírné úsilí a čas. Mantinely byly vysoké 50 cm a o úpravu ledové plochy se starali sami hráči s funkcionáři a ochotní mladíci z místních škol.

V době sjednocení tělovýchovy se českotěšínský oddíl ledního hokeje zúčastňoval krajských soutěží a v padesátých letech patřil mezi přední mužstva Ostravského kraje. Hokejový Český Těšín byl v té době postrachem pro soupeře z Třince, Orlové, Karviné, Havířova-Dolní Suché, Lazů, Kopřivnice, Nového Jičína či Vsetína. V celém tehdejší Ostravském kraji se v té době nacházely pouze dva zimní stadiony (Ostrava a Opava). Český Těšín jej neměl, zato však patřil ke známým místům, kde býval vždy první a také nejtrvanlivější přírodní led. Díky nepochopení tehdejších místních orgánů nebyla v této době nebyla v Českém Těšíně vybudována umělá ledová plocha, ačkoliv sousední mlékárna nabízela na zimu chladicí zařízení. A tak hokejistům z Českého Těšína nezbývalo nic jiného, než jezdit na tréninky a zápasy Kotasova poháru

